

Режисер Тарас Ткаченко як свідомий українець у кіно

Лариса Брюховецька

Режисер кіно і телебачення Тарас Ткаченко.

«Я не хотів би, щоб до нас приїздили російські актори панами, а ми були наймитами на цій землі. <...> Мені було приємно, коли італійці до нас прийшли в кіно, вони ставилися до української групи із великою повагою і симпатією. Я знаю, що російські артисти поводяться на українських знімальних майданчиках зовсім не так. Я би хотів, щоб цього не було». (Тарас Ткаченко, 2017 рік).

«"Чорний ворон" – це найкраще, що зняли в Незалежній Україні. І нехай хтось не погодиться. Це було не про кіно, це про світогляд і наше з вами. Це про те, що все буде Україна» (відгук глядача).

«"Чорний ворон" поповнює скарбничку тих кінострічок, котрі роблять честь українському кіно. У фільмі – дивовижна енергетика, якість забуте відчуття спорідненості на генному рівні з тими гордими холоднярями» (відгук глядача).

Тарас Ткаченко (н. 1975, Київ) – український режисер кіно і серіалів. За кількістю ним поставленого можна стверджувати, що належить до продуктивних режисерів у нашому кіно. Упродовж 20 років, а більшість із них – це роки занепаду кіно, він майже не був у простоях. Завдяки професійним знанням та спокійній і врівноваженій вдачі, знаходив роботу у державних та приватних студіях, які випускали документальні фільми, на телеканалах. У 2005–2014 з однаковою самовіддачею працював і над ігровими, і над документальними фільмами, в кіно і на телебаченні. Він не цурався виручати продюсерів і доводити до фіналу чиясь роботу, прикладами чого є фільми «Зрадник» і «Чорний ворон».

Те, що стало «Зрадником», задумувалося як стрічка про холоднорівців, і знімав її молдавський режисер Валеріу Жерегі. Зняв більшу частину і, не знайшовши спільної мови з продюсером В. Філіповим, покинув роботу. Завершувати брався інший режисер, але не потягнув. Врешті завершив стрічку Тарас Ткаченко спільно з американським співпостановником, та в результаті стрічка стала невдачею. Але за велінням долі до повстанців Холодного Яру Тарас таки повернеться...

Не він знаходив роботу, а робота знаходила його

Своїм дипломом 2004 року випускник майстерні кінорежисури Бориса Савченка зробив заявку на комедію, і 20-хвилинне «Трагічне кохання до зрадливої Ньюськи» за оповіданням «Граната на двох» Юрія Винничука – поки що єдина робота Тараса в цьому жанрі. Стрічка, в якій двоє хлопчиків, закоханих у сільську красуню, вирішують покінчити з

життям і таким чином покарати «зрадливу» Ньюську, знята в монохромі, що мало забезпечити достовірність повоєнного часу. Доповнив експеримент еkleктичний саундтрек. Коли Тарас Ткаченко вступив на кінорежисуру в Інститут екранних мистецтв КНУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого, він уже мав диплом філолога Київського університету ім. Т. Шевченка. Але дослідження літератури вирішив змінити на неспокійну професію – кінорежисуру. Завершення студій випало на час, коли українське кіно переживало тяжку матеріальну скруту, тому шансів знімати практично не було – випускники поповнювали штати телеканалів, щоб заробити на життя. Та серед них була й амбітна молодь, яка не хотіла коритися обставинам. Хтось із операторів створював самостійну структуру і знімав кліпи для шоу-бізнесу, рекламу, а хтось із режисерів, маючи професійну самоповагу й національну свідомість, не розчинявся в атмосфері халтури, не підпорядковувався «руському міру», що панував на приватних телеканалах. Працювало державне ТБ, випускаючи документалістику, і саме на УТ-1 та ще на «5 каналі» в 2004–2005 роках Тарас як сценарист і режисер зняв цикл документальних телефільмів «Дорогами українців». І того ж року стажувався у Варшаві.

«Я не роблю речей, які мені нецікаві»

2006 року, до 65-річчя Івана Миколайчука, разом з телеведучим і телережисером Василем Глазюком він знімає неігровий фільм «Іван Миколайчук. Книга життя», куди увійшли спогади дружини Марічки Миколайчук, його

друзів – Івана Гаврилюка і Федора Стригуна. Долучені документальні матеріали, фрагменти з фільмів, у яких знімався і які знімав знаковий для України актор, сценарист і режисер. Бракувало самого Миколайчука. І от в архіві Українського телебачення, випадково натрапивши на програму про Василя Земляка, Тарас знайшов там невідоме інтерв'ю з Миколайчуком. Ніхто про цей факт не знав, а там він розповідав досить довго. До стрічки вставили невеликий фрагмент¹. Фільм «Іван Миколайчук. Книга життя» завершили у стислі терміни – за 40 днів – і показали на вшануванні пам'яті митця в Чернівцях, Чорторії та Києві. Нині стрічка є у вільному доступі в мережі.

Молодий режисер продовжив працювати в документалістиці, його цікавила постать Володимира Івасюка, а ще – історія лемків, яких насильно виселили зі східної Польщі. Але тоді ця тема не віталася, й задумане втілити не вдалося. Студія «Кінематографіст» доручає йому зняти повнометражну документальну стрічку про знаменитого українського художника і поета Святослава Гординського, чие ім'я було мало відоме в Україні і чие сторіччя мали відзначити. «Святослав Гординський. Повернення» Тарас зняв у визначений термін – 2009 року. Це детальна розповідь про унікальну особистість, яка поєднала європейськість з українськими традиціями. Народжений у Львові 1906 року, Гординський у 18-річному віці закінчив гімназію, хоча мав істотну фізичну ваду – був майже глухим через перенесену в дитинстві хворобу. Він – феноменально різнобічний: учений, графік, монументаліст, мистецтвознавець, журналіст, редактор, перекладач поезій з іноземних мов і визнаний поет. Він був речником української культури в зарубіжних середовищах (Німеччина, США).

Роком раніше Тарас реалізував себе в ігровому кіно – свій перший повнометражний ігровий фільм поставив у компанії StarMedia. В мелодрамі «Право на Надію» знімалися українські і російські актори (приватні телеканали продавали стрічки і серіали на російський ринок, тож знімали російською мовою, залучаючи російських акторів, утверджуючи статус «єдиної и неделимой»). Світлана Рябова, що зіграла Надію, – акторка Московського театру сатири – подавала свою героїню як дещо пасивну, але магнетичну особу, яка піддається чарам значно молодшого за неї Івана Зав'ялова, котрий, будучи в стосунках з її донькою Крістіною, закохується в Надію. Як і має бути у творі такого жанру, попри всі перешкоди – протести матері Івана, колишнього чоловіка героїні та її доньки, що призводять до спроби героїні покінчити з життям, – кохання переможе. Український актор Дмитро Суржиков був партнером московської акторки. У фільмі знялися українці Олексій Тритенко (Ілля, друг Івана) та Олег Примогенов (батько Крістіни).

Критика звернула увагу на короткометражку Тараса «Собачий вальс» в альманасі «Закохані у Київ», що 2012 року знімався за державні кошти. Історія знайомства і зближення двох літніх людей (знялися Ада Роговцева і Микола

Олійник) ніби продовжила попередню історію кохання в камерному форматі.

У фільмі «Гніздо горлиці» (2016) стосунки персонажів виходили за межі квартири – сюжет розширювався до масштабів міжнародних, і водночас тут було те, чого в українському кіно бракувало, – соціальна проблематика. Спокуслива пропозиція повнометражного фільму надійшла від продюсера Володимира Філіппова. Якимось до нього на знімальний майданчик у Чернівцях прийшов Василь Гаврилович Мельник і приніс текст, надрукований на машинці. Сценарій Тарас Ткаченко написав спільно з автором. Знімати «Гніздо горлиці» (Україна, Італія) почали навесні 2014, потім зупинилися через брак фінансування, а в липні передчасно помер актор Віталій Лінецький, який грав чоловіка головної героїні, – довелося переписувати сценарій.

Йдеться у фільмі про українських заробітчан. До цієї проблеми вже зверталися документалісти (наприклад, «Четверта хвиля» Вікторії Мельникової), але в ігровому кіно цю актуальну тему піднімали вперше. В інтерв'ю BBC режисер нагадав статистику: «П'ять мільйонів українців працюють за кордоном. Це кожен 10-й українець, або кожен третій працездатного віку»².

До фільму, в якому, за словами Тараса, заробітчани показані як курви, а їхні чоловіки, що залишилися вдома, як пияки, була прикута увага кінопреси. То була проста й водночас складна історія про жінку, яка поїхала працювати в Італію, поставивши під загрозу цілісність своєї родини, й живе між двома світами, сім'ями, чоловіками. Цю дилему можна було побудувати лише на постійному порівнянні ні – її італійського досвіду і того, що вона бачить у своєму рідному домі, час від часу повертаючись в Україну. Дарину з карпатського села зіграла Римма Зюбіна. Актор Театру на лівому березі Дніпра Віталій Лінецький, родом з Івано-Франківська, майстерно перевтілювався у сільського дядька Дмитра, того, що любить чарку, – в нього, за словами режисера, було унікальне відчуття доцільності й достовірності. Образ українки Галі, що адаптувалася в Італії й дає «корисні» поради Дарині, створила Наталя Васько. Вписалися в український ансамбль італійські актори Мауро Чіпріані – господар, в якого хатньою робітницею працює Дарина і з яким вступає в близькі стосунки, та Ліна Бернарді, його мати.

Знімали стрічку в мальовничій італійській Генуї і не менш мальовничій Вишніці. У цьому селі, за словами режисера, майже в кожній хаті хтось виїхав на заробітки. На запитання, чи буде цікавий фільм іноземцям, він пояснив: «Ми передивились дуже багато фільмів європейських. Це і «Незнайомка» Торнаторе, яка оповідає історію української емігрантки, це і фільми Стівена Фрірса та багато інших. І було видно, що це кіно про голодних очима ситих. <...> Нам уперше вдалося зробити це з нашого боку, з боку

¹ Тарас Ткаченко: «Завдання фільму – починати розмову». Розмовляла Роксоляна Свято. Кіно-Театр. 2007. № 1.

² Режисер «Гнізда горлиці»: на заробітки їдуть від почуття непотрібності. 22 липня 2016. https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/07/160722_interview_tkachenko_horlytsya_ko

тих, хто туди їде. І це було незвично для них»³. Він наголює на своєрідності українського фільму, бо в нас своя унікальна кіномова, яка пробивалася весь цей час. Тараса запрошували з фільмом на Московський МКФ, та він відмовився в знак солідарності з Сенцовим, Кольченком і з людьми, які стоять на фронті.

Натомість було багато поїздок по Україні. На одній із таких зустрічей – в Луцьку – Римма Зюбіна розповіла, що тема заробітчанства їй знайома, оскільки вона сама жила в прикордонній зоні (на Закарпатті), й висловила негативне ставлення до того, що матеріальне роблять основним у сім'ї. «Ті хати будують-будують, а коли їх добудують, то вже нема кому там жити», – констатувала артистка⁴.

Отже, в ігровому кіно Тарас досліджував сучасний жіночий характер і жіночу долю. Стрічка «Гніздо горлиці» стала фаворитом першої української кінопремії «Золота дзига», здобувши шість нагород: за найкращий фільм, режисуру, головну жіночу роль, головну чоловічу роль, жіночу роль другого плану та чоловічу роль другого плану. В прокаті збрала бл. 2 млн грн (невелика сума пояснюється тим, що в Україні всього 160 кінотеатрів, до того ж, вони ще не звикли працювати з українськими фільмами і боялися ставити їх на вигідні сеанси). Тарас із цього приводу нагадує, що європейські фільми також рідко окупувються, в них вкладають кошти, розуміючи, що вкладають у мистецтво, у культурне надбання країни, і що нам потрібно тримати баланс між культурою і бізнесом у кіно.

Революція Гідності, національне піднесення змінили характер кіно. Якщо приватні телеканали пропонували глядачам жанрові серіали, то українське кіно, навіть незважаючи на експансію телевізійних халтурників, які також прагнули державних грошей, все-таки обрало свій шлях. Тарас Ткаченко виконав свій громадянський обов'язок – зняв два фільми про українську символіку – про герб і про прапор України. У цих документальних дослідженнях, створених на основі архівних матеріалів та коментарів фахівців, в ролі ведучого знявся Євген Нищук. Прем'єру приурочили до Дня Незалежності 2016 року.

Очевидно, такі перепади тем, жанрів, видів кіно можуть здивувати. Чим їх пояснити? Бажанням працювати без простоїв? І досить скоро це режисерське бажання сповниться: українське кіно дістало підтримку держави, телеканали наростили силу. Тож Тарас працюватиме на два фронти: у співпраці з телеканалами йде на компроміс – знімає російськомовну продукцію, а як компенсацію – створить одне із найяскравіших історичних кінополотен часів Незалежності.

³ Груздев Станіслав, Тунік Юлія. Режисер «Гнізда горлиці» Тарас Ткаченко: Якби ми робили хороше кіно, не треба було б платити по \$2 млн за БТР». Главком. 10.06. 2017 <https://glavcom.ua/interviews/rezhiser-gnizda-gorlici-taras-tkachenko-bryakbi-mi-robili-horoshe-kino-ne-treba-bulo-b-platiti-po-2-mln-za-btr-419768.html>

⁴ Фільм «Гніздо горлиці»: життя написало сценарій з відкритим фіналом. 3.11.2016. <https://lutsk.rayon.in.ua/news/15675-film-gnizdo-gorlitsi-zhittia-napisalo-stsenarii-z-vidkritim-finalom>

2017 року телеканал «2+2» запросив Тараса зняти аж п'ять сезонів 84-серійного кримінального фільму «Опер за вибором» (оператор Олександр Кристалович). Цей російськомовний пригодницький детектив з українськими акторами – розповідь про роботу Департаменту кримінальної розвідки – став стартом його успішної кар'єри на телебаченні. Цей його крок дивує, бо відбувся тоді, коли держава почала фінансувати кіно. Але зрозуміло, що на приватних телеканалах можна було досягти фінансового благополуччя. Прем'єра першого сезону відбулася в березні 2018 року, й «2+2» визнав його найбільш рейтинговим за весь час свого існування. Повторно, вже з українським дубляжем, він транслювався там само.

Спротив окупантам як вияв людської гідності

Про масштаб опору українців більшовицькій навалі ми дізнаємося з історичних розвідок, що базуються на раніше закритих архівних документах, з літератури, яка подає учасників тих подій в художніх образах. Один із найбільш майстерних творів про спротив повстанців Холодного Яру більшовицькій окупації – роман «Залишенець. Чорний ворон» Василя Шкляра (2011). Його шлях на екран був непростий, але, завдяки наполегливості самого автора, через вісім років екранний твір з'явився.

Реалізувати постановку взявся телеканал «1+1», який ще не був до такої міри заполітизовано-закварталізований. Але початок роботи не задовольнив виробника. Олег Туранський не знайшов спільної мови з Василем Шклярем: співпраці не вийшло, тому змінили режисера й учасників знімальної групи. Навесні 2018-го стало відомо, що режисером буде Тарас Ткаченко. Він відновив співпрацю з Василем Шклярем, залучив його до роботи над фільмом: письменник читає авторські ремарки, що пояснюють хід подій. І нарешті 5 грудня 2019-го «Чорний Ворон» вийшов в український прокат. У барвистій мозаїці того року, щедрою на українські фільми, стрічка стала потужною кодою, додала впевненості, що українське кіно виростало з кущів штанців короткого метра і має що запропонувати вимогливому глядачеві.

Чим далі ми від подій Визвольних змагань і від подій Холодного Яру, де збройний спротив більшовикам тривав до 1923 року, тим складніше кінематографістам відтворити ту епоху. Треба показати автентичні паровози і вагони, одяг і реквізити – хатне начиння, зброю і багато чого, чим заповнюється екран. На щастя, впродовж останнього десятиріччя з'явилися реконструктори, які відтворюють те, що було глибоко заховане від самих українців. Тут же йдеться про озброєних селян Центральної України і переконливі деталі, як, наприклад, чорне знамено із лозунгом боротьби «Воля або смерть». У фільмі позитивної оцінки заслугоує історичне тло: Тарас Ткаченко, який досі був психологом-побутописцем, показав себе майстром історичного жанру. А цей жанр потребує вміння переконати у вірогідності подій, середовища, вміння організувати масові сцени, бої. Тут – сувора правда, яка викликає співпереживання і цінний ефект присутності.

Майстерність режисера проявляється і в точно підбрано-

му акторському ансамблі: в «Чорному Вороні» актори перетілилися і в холоднорівців, і в чекістів такою мірою, що сприймаються як реальні люди. А таке повнокровне проживання в образах є важливим для розуміння нашої забороненої історії. Через їхні обличчя глядач пізнає не нафантазовану автором, а реальну історію – її світло і тіні. У цьому випадку йдеться про узагальнюючі образи повстанців. Виразний образ головного героя на псевдо «Чорний Ворон». Тарас Цимбалюк зіграв сильного чоловіка, відважного воїна, за плечима якого Перша світова, котрий хоче спокійно жити з коханою дружиною, чекаючи на первістка. Та мирного життя не гарантує навіть віддалена від населених пунктів хата батька-лісника – загибель у застінках ЧК ні в чому не винного батька пробуджує в Іванові месника, і як цілісна натура він не прийматиме компромісів з окупантами, а йтиме у своїй боротьбі до кінця. Він і є тим залишенцем, що не покинув Україну, не відірвався від рідної землі навіть після завершення боротьби.

Повстанця Вовкулаку актор Павло Москаль змалював точними барвами. Несподіваною і колоритною постаттю стрічки став ординарець Чорного Ворона, ним врятований від смерті китаєць-червоноармієць Ходя (Азізбек Абдурашидов), який навіть у найскрутніший час не залишає свого рятувальника, цей персонаж вносить у розповідь моменти гумору. І навпаки, сподіваною була зустріч з Віктором Ждановим, адже глядачі зустрічаються з ним у багатьох фільмах. Тут його роль пам'ятна, бо його Митрофан, декларуючи «моя хата скраю», у вирішальний момент не підведе повстанців – проведе їх підвалами цукрового заводу, де більшовики організували святкування річниці жовтневої революції, а повстанці зуміли влаштувати їм своє «свято». Допомога Митрофана вирішила успіх справи: й хоча у кривавій сутичці гинуть майже всі повстанці, та їхня зухвала хоробрість поламала плани чекістів, які чекали від них співу «Інтернаціоналу», а «гнані і голодні» почали стріляти у своїх ворогів.

У протилежному таборі також незаштамповані образи: чекістський командир Євдокімов у виконанні Андрія Мостренка достовірний у своїй готовності знищувати місцеве населення, а його, за зовнішньої нібито інтелігентності й стриманості, зверхність до всіх буквально випромінюється з екрану – в цій вірогідності образу акторська перемога. Його підлеглий – голова губернського ЧК Птіцин (точна робота Олексія Тритенка), маючи слабкість до спиртного та жіночої статі, не перетворився на ходячу схему втіленого зла. Цей персонаж – хитрий, підступний і самовпевнений – звик підкоряти собі людей і обставини, та його фінал закономірний.

У суворому чоловічому фільмі є жіночі образи. Їх єднає стан готовності, а відрізняє те, до чого вони готові, яке в кожній життєве покликання. Тіна (Ксенія Данилова), дружина Чорного Ворона, уособлює жіночу відданість, вона поділяє погляди свого чоловіка, чекає на нього з вірою, що він не загине. А якщо і станеться найстрашніше, він продовжить у їхній дитині. Кілька зустрічей у паузах між боями – цим вичерпуються стосунки, але які промовисті ці мовчазні зу-

Кадр з фільму «Чорний ворон». Режисер Тарас Ткаченко. 2019.

стрічі! Й цілковита протилежність у випадку з чекісткою Цилею, спершу коханкою Птіцина, а потім – молодого повстанця, брата Вовкулаки. Потужний поклик плоті охопив обох молодих людей, і вправна повія наркотичними словами одурманює юнака, що потрапив у пастку. Третя жінка – Дося, героїня Оксани Марченко – це борець твердих переконань і мужності, не схильна до ніжності, не приймає почуттів Вовкулаки, бо сенсом свого життя бачить боротьбу з окупантами, і проявить у ній своє вміння. Нарешті, ворожка і провидиця Явдоха, що в Мотронинському монастирі лікує поранених повстанців. Наталя Сумська в цій ролі настільки органічна, що можна тільки подивуватися тим глибинами, які знайшла акторка для того, щоб так психологічно переконливо наповнити цей незвичайний образ.

Цінність мистецького твору, особливо того, що покликальний відновити історичну справедливість, – у правді життя. Диво кіно в тому й полягає, що воно здатне повернути минуле, пережити його в яскравих образах. І тут маємо цей випадок. «Чорний ворон» – для уважних очей і сприйнятливого розуму, адже в ньому працює не схема, а креативне мислення національно свідомих людей.

В кіно, – наполягає Тарас Ткаченко, – ви маєте зосередитися на герої, на його внутрішній пружині, його зростанні, його зміні, його дилемі. На відміну від книги, це кардинально змінює перш за все структуру, оскільки, щоб вибудувати такого логічного героя, довелося відмовитися від багатьох речей, і при цьому зберегти дух книги.

«Це найголовніший момент – зберегти дух книги – і цей дух непримиренності в боротьбі, зятятості, який є в книзі, перейшов на екран.

Навіть дозволю собі похвалитися, сестра сходила на фільм у кінотеатр, на Харківському масиві, подзвонила мені й каже: «Ти знаєш, я була здивована, тому що зал встав і аплодував». Це ж не я їх примушував вставати, але – чомусь це відбувається, чомусь люди аплодують»⁵.

⁵ Тарас Ткаченко, кінорежисер: «Шкляр нас не прокляв. Дух книги у фільмі збережено і він це прекрасно усвідомлює». Любов Базів, 19.12. 2019. Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2841720-taras-tkachenko-kinoreziseneprokljav>.

Римма Зубіна у фільмі «Гніздо горлиці».
Режисер Тарас Ткаченко. 2016.

Для фільму пошили 400 костюмів, й уїдливі «критик» закидав, мовляв, вони виглядають занадто новими. Режисер приторомив писака, пояснивши, що більшовицьке військо – це щойно організований 203-й полк ГПУ, який прибув в Україну боротися з холодноярівцями, і що це були не бойові дії, а тилова операція. Хороші результати дав ретельний пошук локацій: Мотронинський монастир на Черкащині не зберіг свого історичного вигляду, тому його відтворили в Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику. Творча група також знімала в мисливському палаці графа Шувалова (Тальне), Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав». Старовинну залізничну станцію знімали в Поташі.

Можна подивуватися інтенсивності роботи режисера, бо між серіальними сезонами треба було встигнути зняти і «Чорного ворона», і документальне кіно. 30 жовтня 2019-го в Тернополі пройшла прем'єра документального фільму Тараса Ткаченка (співрежисер – Оксана Войтенко) «Шлях до світанку» про малолітніх в'язнів сталінського режиму, створеного за підтримки Українського культурного фонду. Йшлося про спогади тепер дорослих, а тоді дітей-політичних в'язнів: хтось отримав термін, щойно перетнувши вікову межу осудності, дехто був засуджений разом з батьками, а є ті, що народилися за ґратами. Для фільму взяли багато інтерв'ю в тих, хто пережив ті події.

Повернення до серіального марафону

В останнє десятиріччя українські телеглядачі «переселилися» в лікарні. Телеканали влаштували перегони серіалів на лікарняні теми. Долучився до змагання за здоров'я наших громадян і Тарас Ткаченко. Його російськомовна (знову!) мелодрама «Лікар Віра» (офіційна назва «Доктор Віра») створена на «1+1 продакшн». Над сценарієм працювали Лариса Марцева, Ірина Чорна та ін. Прем'єра в Україні відбулася в березні 2020 року на телеканалі «1+1». Повідомлялося, що прем'єра мала відбутися і в росії.

Чим же дивував глядачів цей 30-серійний марафон? Насамперед непохитністю й суперпрофесійністю головної героїні, підтверджуючи, що сильні жінки є пріоритетом у творчості Тараса. Заробітчанка Дарина, повстанець Дося, а тепер профі в хірургії Віра. Звісно, як заведено в мелодрамах, героїню усіляко мучать, вигадуючи все нові й нові проблеми та приниження, але Віра у виконанні Зоряни Марченко залишається на висоті свого життєвого покликання і не падає духом. Між безкінечним потоком пацієнтів з унікальними діагнозами й нерідко нестерпними характерами, сценаристи ведуть лінію не тільки професійного, а й приватного життя героїв-лікарів однієї з клінік. Головну героїню маніакально переслідує лікарка Воронова, в якій підступність написана на лобі. Вона робить Вірі капості – і на роботі, й поза роботою, почавши зі спроби забрати в неї чоловіка. Віра ж, замість прогнати авантюристку, запрошує її в квартиру й, поки шукає в іншій кімнаті свідоцтво про одруження, Воронова краде банківську картку й записку від Віриного чоловіка Андрія. Той раптово звільнився з роботи і, не зателефонувавши дружині, зник. Вже на 7-й серії виявиться, що він у сізо, бо збив когось машиною. Воронова тим часом умертвляє негідника, який спеціально кинувся під машину Андрія, дурить усіх підряд, і все їй сходить з рук – садистичні схильності сценаристів щодо головної героїні просто невичерпні.

Очевидно, Тарасу Ткаченку заїмпонувала акторська харизма Зоряни Марченко, яка віртуозно впоралася з непростим завданням у «Чорному вороні» – змусила повірити у неймовірне. Тому вона і перевтілилася в лікарку Віру. Серіал ще можна назвати довідником рідкісних хвороб, кожній з яких присвячується серія. Цікаво, чи кінорежисера не нудить від такого немалою мірою токсичного продукту? На початку 2021 року Тарас Ткаченко звернувся до серйозної теми й завершив 4-серійну стрічку «Мама», вихід якої на каналі СТБ приурочили до Дня пам'яті Героїв Небесної Сотні. Йдеться у ній про сучасність. Віталій Швидченко, син житомирської лікарки (дії в лікарні тут небагато) Ніни Петрівни воює на Донбасі, пораненням потрапляє в полон до сепаратистів. Коли це стає відомо, жінка звертається за допомогою до високого чина в СБУ, який у юності був у неї закоханий, і той береться допомогти з пошуками. Його «колега» з того боку фронту називає координати чоловіка, якому треба дати викуп. Зібравши необхідну суму, Ніна Петрівна рушає на Донбас – на домовленому місці названий чоловік уже чекав її, але їй вистачило глуду віддати тільки половину. Того хитруна вона більше не бачила (аналогічні обмани вже зустрічалися в українських фільмах останніх років). Натомість побачила знайомого по купе в поїзді, енергійного «ділка», який за відповідну суму погоджується переправити її на ворожу територію, поселяє в своєму домі й навіть обіцяє допомогти з пошуками. Ясно, що в нього нічого не вийде: після небезпечних і різких поворотів сюжету жінка повертається до Житомира без сина і без грошей. А син після чергового поранення опиниться саме в тій лікарні, де вона була ще кілька днів тому. Виконавиця головної ролі Олеся Жураківська наповнила свою

героїню правдою життя. Картину висунули на здобуття Національної премії ім. Тараса Шевченка.

Коли настала біда

10 вересня 2022 року Тарас Ткаченко, відповідаючи на запитання журналістів, розцінює ситуацію в українському кіно з великими сподіваннями на майбутні успіхи: «Ми дуже щільно живемо зі своїм суспільством. Ми відповідаємо на його порухи, на його духовні здвиги. Ми живемо, мабуть, в найцікавішій точці не тільки Європи, але й світу зараз, де відбуваються гігантські зрушення світового масштабу. <...> Так, як ми зараз дивимося на світ, не дивиться ніхто. Так, як ми відчуваємо цінність і справжність життя, не відчуває ніхто»⁶.

Тарас Ткаченко знімає документальну стрічку «Мрії дітей міста Марії». Дітям, врятованим з пекла війни, з красивого міста, знищеного російськими варварами, він запропонував говорити перед камерою те, що їм би хотілося сказати: самим придумувати запитання, ставити їх одне одному, й цю свободу вислову оператор знімав. Тобто кіно народжувалося просто перед камерою.

На завершення – кілька слів про Ткаченка-педагога. Працював як допоміжний майстер зі своїм учителем Борисом Савченком, разом випустили три курси. Нині продовжує вести режисерський курс в Ukrainian Film School, що на базі кіностудії Film UA; випустив уже третій курс. За останні 20 років відбулася технологічна революція – від плівки до цифрових технологій, і вона триває. Нині, коли знімання стало доступним, існує загроза деградації кіно як мистецтва. Він вважає: зосереджуватись на технічних питаннях немає сенсу. Слід розрізняти інформацію, як пасивну форму, і знання – як активну, одухотворену. На його думку, дух і атмосфера в навчанні важать набагато більше, ніж інформація.

Олександр Божко, Олеся Жураківська у серіалі «Мама». Режисер Тарас Ткаченко. 2021.

⁶ https://kino.24tv.ua/den-ukrayinskogo-kino-2022-chomu-ukrayinske-kino-tsinuyut-sviti_n2154253

Дарія Онищенко: «Крок за кроком нам разом вдається просуватися далі...»

Розмову веде Анастасія Канівець

Режисерка і сценаристка Дарія Онищенко.

Дарія Онищенко (н. 1983, Київ) – українсько-німецька режисерка, сценаристка. У 2004 закінчила КНУ ім. Т. Шевченка. У 2003–2004 – режисерка театральних вистав у КНУТКІТ ім. І. Карпенка-Карого. У 2006–2013 вивчала режисуру ігрового кіно в Університеті кіно і телебачення в Мюнхені, звідки випустилася з дебютним повнометражним фільмом «Істальгія» (2014). Член німецького режисерського агентства Above the Line, Української кіноакадемії. З 2016 – сценаристка в кінокомпаніях 435 Films, Directory Films (Україна), Lehmann Sisters (Швейцарія) та ін., працює на німецькому телебаченні. У 2019 вийшов її фільм «Забуті», у 2022 завершилися зйомки фільму «Малевиц».

– Ви вже багато років живете в Німеччині, але при цьому залишаєтесь українською режисеркою. Що тримає вас в орбіті українського кінематографу?

– Перш за все, я українка, маю українське громадянство. І я люблю свою країну, зв'язок з нею нерозривний для мене. Тому як режисер авторського кіно я звертаюся на-